

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název: Estetické implikace Wittgensteinových úvah o paradoxu řízení se pravidlem

Autor: Marek Vašina

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kubalík, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Bakalářská práce Marka Vašiny si klade komplexní a co do rozsahu a náročnosti výchozích zdrojů ambiciózní cíl. V anotaci je postup práce členěn do následujících kroků: (1) rekonstrukce úvah Ludwiga Wittgensteina o řízení se pravidlem, pro což by měla být východiskem (2) interpretace Wittgensteinových úvah v podání Saula Kripkeho, (3) ukázání souvislosti mezi Wittgensteinovými úvahami o řízení se pravidlem a pojetím soudnosti v Kantově *Kritice čistého rozumu*, pro což by měla být východiskem studie Davida Bella *Umění soudu*. U Bella chce autor vyzdvihnout „estetické implikace paradoxu“ a (4) ve své práci „sledovat naznačený směr“ a „pokusit se jej dále rozvinout“.

Ponechám stranou, že autor bakalářské práce sám nerekonstruuje Wittgensteinovy úvahy, ale pouze představuje Kripkeho výklad, a stejně tak sám nesleduje a nerozvíjí naznačený Bellův směr, ale pouze stručně představuje Bellův přístup. Na rovině bakalářské práce by z hlediska náročnosti zcela postačilo srozumitelné představení souvislostí mezi Kripkeho výkladem příslušné roviny Wittgensteinových úvah a Bellovou interpretací vztahu Kant-Wittgenstein.

Omezím se tedy alespoň na tento základní plán. Přeskočíme-li úvod, který je v zásadě totožný s anotací bakalářské práce, dostáváme se rovnou ke Kripkeho výkladu. Marek Vašina následuje Kripkeho interpretaci Wittgensteinova hledání uspokojivého významu toho, co míníme, domníváme-li se, že se „řídíme pravidlem“. Navzdory občasným stylistickým potížím, nadbytečnému opakování téhož, či skokům ve výkladu, autor bakalářské práce postupně získává více jistoty a text navyšuje míru soudržnosti a plynulosti. Některé shrnující pasáže v závěru této části (od s. 21), odhalující zásadní roli interpretace, kontextu či sociální praxe pro ustavování významu toho, co míníme, domníváme-li se, že se řídíme pravidlem, jsou zdařile formulované.

Zdůraznění absentující vnější instance, která by jednou provždy rozhodla za nás, stejně jako epistemologicky ošemetné, nicméně hluboko ukotvené přesvědčení o správnosti našeho souzení i jednání v pocitu, jsou důležitými a pro moderní estetiku historicky navýsost

relevantními tématy. V posledních desetiletích byly tyto otázky zkoumány nejen ve vztahu ke Kantově filozofii, ale i v oblasti filozofie Davida Huma. Humovo hledání standardu vkusu, „podle kterého mohou být smířeny různé lidské city“, nebo podle kterého by bylo možné alespoň rozhodnout, který ze sporných pocitů je správný, odpovídá – i s odkazy na Wittgensteinovy myšlenky – svým důrazem na fundamentální roli sociální praxe a na nemožnost spolehnout se na jistotu pocitu na jedné straně, ani na jistotu jednou provždy platných zákonitostí na straně druhé, klíčovým motivům této bakalářské práce. Domnívám se, že tento kontext by mohl doplnit chybějící, průběžné vykazování estetické relevance předloženého textu. Bylo by jistě možné volit jinou perspektivu, nicméně explicitní a průběžné vztahování výkladu k některému z estetických problémů moderní filozofie, by nemělo být ponecháváno na čtenáři téměř do poloviny bakalářské práce.

To samé platí i pro následující část, věnovanou Kantově nauce o schematismu. Marek Vašina zde souhrnnou a přehlednou formou prezentuje – s pomocí Scrutonova stručného úvodu do Kantovy filozofie – základní obrysy důležitých prvků Kantovy teorie poznání. Tento exkurz plní v rámci celku svou roli, tj. připravuje alespoň minimální půdu pro třetí část, a nepostrádá zajímavé a důležité vazby k předchozí části bakalářské práce. Tyto jsou však než naznačeny a vzhledem k obtížnosti této látky, končí známým odkazem k „umění, skrytému v hlubinách lidské duše, jehož pravých postupů se na přírodě stěží kdy dohadáme a postavíme si je před naše oči nezakryté.“ (s. 33)

Dostáváme se ke třetí části, v níž nalezneme základní obrysy Bellova přístupu, který by měl spočívat v propojení Wittgensteinových úvah o řízení se pravidlem a Kantovy obtížně prostupné nauky o schematismu. Pozitivním momentem by mělo být odhalení společného „ryze estetického a racionálně nezdůvodnitelného jádra“, přítomného v našich běžných kognitivních aktech. Jedinou poskytnutou evidencí nad deklaraci této velmi zajímavé teze je však autorova „reinterpretace“ Bellova příkladu s obrazem Jacksona Pollocka (s. 40) a Bellův odkaz k jednomu z paragrafů Wittgensteinových *Filosofických zkoumání* (s. 42–43). Dále jako čtenář již nacházím jen velmi zhuštěné formulace toho, co ve svém pojednání píše Bell. Na slíbené „sledování naznačené směru“, natož na jeho „rozvíjení“, v bakalářské práci nedojde.

Pokud mám výše řečené shrnout, je třeba říci, že práce má navzdory mnoha formálním i obsahovým nedostatkům rozpoznatelný tvar a záměr. Jednotlivé kroky vykazují návaznost a celá teze, propojující Wittgensteinovy úvahy a Kantovo učení o schematismu – narušující tím hranice estetického a mimo-estetického, nastavené samotným Kantem – je navýsost zajímavá. Domnívám se však, že důkladné provedení tohoto záměru se ukázalo v tomto případě na

prostoru bakalářské práce jako obtížně proveditelné. Zcela netknuty totiž zůstávají důležité problémy vztahu ke Kantovu rozlišení určující a reflektující soudnosti, a na něj navazující další rozlišení ze třetí kritiky. Při obhajobě by mohl Marek Vašina ještě jednou a *uceleně* zdůvodnit, a to na základě jím použité literatury, estetický charakter onoho „ryze estetického jádra“ přítomného v poznávacích aktech.

Bakalářská práce Marka Vašiny je psána na odpovídající gramatické úrovni s přijatelnou mírou překlepů. Formální práci s bibliografickými odkazy by bylo možné dostat na vyšší úroveň. Stylistické dovednosti rovněž odpovídají obecným požadavkům na práci tohoto typu. Na základě až dosud řečeného **doporučuji** tuto bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnotit ji – v případě úspěšné obhajoby a zodpovězení položených dotazů – stupněm **velmi dobře**.

V Praze 13. 6. 2024

Ondřej Dadejík